

УДК 378.018.8:[378.22:81'243](477)“19/20”

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ФІЛОЛОГІВ В УКРАЇНІ (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)

Марія Корнієнко, аспірант, Миколаївський національний університет імені
В. О. Сухомлинського.

ORCID: 0000-0001-6364-5314

E-mail: mariakornienko16.97@gmail.com

У статті запропонована періодизація розвитку іншомовної підготовки магістрів-філологів, що розглядається в історико-культурному контексті оновлення незалежної України.

Підготовка магістрів пов'язується з оновленням її змісту, форм і результатів відповідно до європейських стандартів, що актуалізує розробку нових освітніх програм та кваліфікаційних характеристик фахівців, програм навчальних дисциплін і засобів діагностики, відповідного методичного забезпечення.

Ключові слова: іншомовна підготовка магістрів; відновлення магістерської освіти; періодизація іншомовної підготовки магістрів-філологів; модернізація освіти; глобалізація та європейська інтеграція; програмово-методичне забезпечення вищої освіти; освітні програми; кваліфікаційні характеристики; програми навчальних дисциплін.

PERIODIZATION OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF MASTERS-PHILOLOGISTS IN UKRAINE (late XX – early XXI c.)

Mariia Kornienko, Postgraduate Student, V. O. Sukhomlynskyi National University of Mykolaiiv.

ORCID: 0000-0001-6364-5314

E-mail: mariakornienko16.97@gmail.com

The article reveals the periodization of foreign language training of masters of philology in the late twentieth – early twenty-first centuries. The main periods of this process are considered in the historical and cultural context, marked by the renewal of all spheres of state and social life of independent Ukraine and the European integration vector of its further socio-economic development. The study describes the stages of master's training of future English teachers as one of the most common foreign languages in the world and therefore relevant in communicative and integrative terms in the context of globalization of interpersonal and international relations and interactions.

Indicators of the development process of master's education in Ukraine are government decrees and orders that define the strategy and regulate the conditions of its implementation in higher education institutions. The consistent nature of the state policy aimed at modernization of education in Ukraine in accordance with European requirements and norms, which determines the definition of qualification levels of higher education, in particular at its second (master's) level is highlighted.

The process of modernization of education in the context of globalization is connected with updating its content, forms and results in accordance with the world, especially European standards, which actualizes the development of normative documents of a new generation: educational programs and qualification characteristics of specialists with higher education at all its levels, programs of academic disciplines and diagnostic tools, as well as appropriate methodological support for

training of specialists.

The material of the article is intended for students, postgraduate students and teachers of higher education who study the history of national education.

Keywords: *foreign language training of masters; restoration of master's education; periodization of foreign language training of masters of philology; modernization of education; globalization and European integration; program and methodological support of higher education; educational programs; qualification characteristics; programs of educational disciplines.*

Вивчення історії іншомовної підготовки магістрів-філологів потребує визначення основних періодів та закономірностей розвитку магістратури в Україні наприкінці минулого століття й на початку нинішнього. У науковій літературі характеристика етапів становлення магістратури в Україні розглядається більше в компаративному (С. Вітвицька, Г. П'ятакова) або хронологічно-правовому сенсах (Н. Батечко). Висвітлення розвитку магістратури в історичному аспекті обмежується початком минулого століття (Н. Сидорчук). До того ж у дослідженнях недостатньо конкретизується процес іншомовної підготовки магістрів-філологів, який потребує повнішого висвітлення в історичному контексті та у зв'язку з відповідними соціокультурними й педагогічними чинниками. Проблема загострюється й тим, що запровадження магістратури в Україні, як і бакалаврату, сприймається частиною науково-педагогічної громадськості неоднозначно й критично, як невідповідне національним особливостям [18, с. 49].

Системно-історичний аналіз етапів становлення магістратури в Україні подає С. Вітвицька, звертаючи увагу на експериментальну підготовку магістрів у «Львівській політехніці» (1993/1994 н.р.) та поширення цієї роботи в інших закладах вищої освіти України. Вона зазначає, що навчання магістрів реалізується через освітньо-професійні програми, орієнтовані на різних фахівців, зокрема й для педагогічної діяльності [3, с. 3]. С. Вітвицька показує глибоку історію магістерської освіти в Україні, проте її дослідження уривається 2005 роком, і тема ця потребує подальшого історико-педагогічного опрацювання.

Правові засади розвитку інституту магістратури розкриває Н. Батечко, підкреслюючи, що «...проблема нормативно-правового забезпечення функціонування магістратури в Україні залишається мало досліджуваною», попри те, що магістратура «...відіграє значну роль у створенні європейської зони вищої освіти в Україні» [1, с. 128–129]. У дослідженні розгортається хронологія правового забезпечення магістерської підготовки в Україні наприкінці ХХ й на початку ХХІ століття, однак цей процес лише опосередковано стосується іншомовної підготовки фахівців.

Значний інтерес викликає періодизація В. Безлюдної стосовно теорії та практики професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої педагогічної освіти України протягом 1948–2016 рр. Дослідниця визначає часові межі й детально характеризує чотири періоди іншомовної професійної підготовки вчителів-філологів: I період (1948–1970 рр.) – *кризово-реформаційний*, зумовлений післявоєнною соціально-економічною та соціально-педагогічною кризою і водночас забезпеченням урядовими заходами щодо поліпшення вивчення іноземних мов та підготовки вчителів відповідного профілю; II період (1971–1990 рр.) – *пошуково-дослідницький*, позначений увагою до проблеми фахової підготовки вчителів іноземної мови з боку педагогічної науки. Предметом уваги науковців у цей період служить

модель учителя іншої мови, зміст, форми й методи роботи, а також комунікативний аспект вивчення іноземних мов тощо; III період (1991–2004 рр.) – *конструктивно-реформаційний*, характерний трансформаціями системи освіти в умовах становлення української державності, зокрема – переходом на ступеневу іншомовну підготовку майбутніх учителів-словесників та актуалізацією компетентнісного навчання фахівців; IV період (2005–2016 рр.) – *євроінтеграційний*, означає зміни в змісті й формах підготовки вчителів іноземних мов на комунікативній основі та інноваційних засадах, розрізнення кваліфікацій учителя й викладача іноземної мови, входження в освітній європейський простір [2, с. 63–65]. Спираючись на досвід В. Безлюдної стосовно періодизації підготовки майбутніх учителів іноземних мов, можемо вибудувати й хронологію магістерської підготовки викладачів іноземних мов у сучасній вищій школі в Україні.

Мета статті – висвітлити періодизацію іншомовної підготовки магістрів-філологів в Україні в історико-культурному контексті кінця XX – на початку XXI століття.

Періодизація іншомовної підготовки магістрів-філологів зазначеного періоду розглядається на тлі державно-політичних, соціально-економічних та світоглядних трансформацій суспільного буття й свідомості в умовах глобалізації та модернізації вітчизняної освіти. Поняття глобалізації трактуємо як багатовимірний культурний, цивілізаційний процес взаємодії та взаємозалежності народів і країн світу на основі спільних знань, регулятивів діяльності та матеріальних і духовних цінностей. Поняття модернізації освіти в умовах глобалізації пов'язуємо з оновленням її систем, змісту, форм і результатів відповідно до світових, насамперед європейських, стандартів.

Зважаємо на те, що історія іншомовної підготовки магістрів-філологів невідривна від становлення магістерської освіти в Україні загалом. Власне ступенева освіта існує в Україні від часів Середньовіччя, й у Києво-Могилянській академії (1632 р.), ще раніше – в Острозькій (1576 р.) також випускали бакалаврів і магістрів (Н. Сидорчук) [18, с. 49]. Тому доречно говорити про відновлення магістерської освіти в умовах суверенної України, яке відбувалося на основі змін у стратегії розвитку цієї сфери державного життя, викликаних наприкінці минулого століття глобалізаційними вимогами та закріплених у Законі УРСР «Про освіту» (1991 р.). Це був період стрімкого переходу від радянського буття й мислення до нового, власне українського з перспективою інтеграції в європейський культурний простір. Необхідність рівноправного входження до світового співтовариства вимагала визнання освіти пріоритетною справою культурного поступу всього суспільства, здобуття її не лише за державними потребами, а й з урахуванням інтересів та можливостей громадян. Тому його доцільно вважати *пропедевтичним* і варто враховувати в подальшій історії магістерської школи взагалі та іншомовної підготовки магістрів-філологів зокрема.

Перший – пропедевтичний період розвитку магістерської освіти в оновлюваній Україні охоплює 1991–1993 роки й характеризується історико-соціальними умовами, пов'язаними з розпадом Радянського Союзу та проголошенням незалежності держави. Ще напередодні перебудовні процеси захопили радянське суспільство і значною мірою наблизили культурне оновлення нашої держави на початку 90-х рр. минулого століття. Культурологи переконують: «Значну позитивну роль у підготовці майбутніх змін у національній культурі мав період, названий перебудовою. Упроваджувана поступово, а

здебільшого навіть стихійно, лібералізація духовного життя породила енергію постійних зрушень і новацій» [7, с. 567]. Погоджуємося з вітчизняними культурологами в тому, що наприкінці 1991 р. в Україні склалася нова соціокультурна ситуація, «основною особливістю якої є насамперед те, що наше суспільство знаходиться в періоді перелому, зміни типу своєї організації існування, яке умовно визначається як «посттоталітарне суспільство» [7, с. 567]. Певною основою змін в освіті й визначення подальших її перспектив виявився вже згадуваний Закон УРСР «Про освіту». Однак найбільший вплив на трансформаційні процеси у свідомості й освіті мали докорінні зміни в соціоекономічній площині, які породили класове розшарування, нові суспільні явища та людські взаємини, визначили комерціалізацію буття й моралі в умовах незнаних до цього ринкових відносин, що стихійно розвивалися. Нові реалії висунули свої вимоги до підготовки робочої сили, зростав попит на кваліфікованих працівників, зокрема фахівців з вищою освітою. Однак радянська освітня система не давала змоги визначити й диференціювати кваліфікаційні характеристики спеціалістів, що вимагало рішучих змін у цій сфері. «Йдеться, – пояснює А. Сбруєва, – про необхідність якісної базової освіти, розвитку умінь інтенсивного безперервного навчання та самонавчання, адаптивності, комунікативності, творчості, інновативності, підприємництва, конкурентності, що становлять першочергові вимоги до успішного вступу у світ праці в умовах розвитку глобальної економіки» [17, с. 66]. І, додамо, вимагають радикальних змін у формуванні змісту й форм української освітньої практики, потребують належного правового та модерного програмово-методичного забезпечення.

Ситуації нерівного доступу громадян до матеріальних і духовних благ, культури загалом, окрім поглиблених суспільних суперечностей, породили й змагальну психологію людини, яка прагне конкурувати з іншими за свій статус у соціумі, що саме по собі є рушійною силою суспільного прогресу: «У загальнокультурному плані соціальне урізноманітнення культури та наявність у ній різних за спрямуванням течій має сприяти поступу культури, створювати умови їх творчого взаємозбагачення» [7, с. 569]. Здобуття в цих умовах вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями давало ширші можливості для задоволення інтересів громадян, які можуть і прагнуть здобувати для своєї конкурентоспроможності відповідні компетентності. Однак наявна практика підготовки спеціалістів з вищою освітою в закладах вищої освіти в Україні увійшла тоді в суперечність із цими можливостями. Назріла потреба в заснуванні інституту магістратури, яка діє на вищому, ніж бакалавр або спеціаліст, рівні освіти. До того ж інтеграційні тенденції потребують нових і надійних каналів комунікації між людьми та народами, тому актуалізується потреба в іншомовній компетентності громадян та підвищуються вимоги до підготовки фахівців у цій галузі, що стимулює розвиток іншомовної освіти магістрів.

Другий період становлення магістерської освіти припадає на 1993–1997 роки й пов'язаний з відновленням підготовки магістрів в Україні та формуванням стратегії розвитку і напрацюванням відповідної нормативної бази, тому його можна назвати *початковим*. Тодішня соціально-економічна ситуація характеризується подальшим становленням ринкових відносин в умовах глобалізації, що вимагало швидшої адаптації до світових, насамперед європейських, норм і правил виробничих відносин. «Процеси глобалізації, – застерігає С. Сисоєва, – викликають необхідність уніфікації норм і стандартів, які регулюють практично всі аспекти громадського життя, у тому

числі економічну і політичну діяльність, право, структуру споживання і засоби проведення дозвілля, і навіть мистецтво» [19, с. 38–39]. Зазначені закономірності стосуються насамперед освітньої сфери, як найбільш поширеної серед людей. Матеріальне виробництво і якість продукції в Україні мали відповідати новим вимогам, а спосіб життя і мислення – цивілізаційним викликам.

Запровадження, хоча й експериментальне, у 1993 р. магістерської підготовки демонструє прагнення України пристосувати вітчизняну систему освіти до європейських стандартів, долаючи тим самим культурний розрив у суспільному розвитку з країнами Європи. Надалі усвідомлення в Україні цивілізаційних суперечностей тільки поглиблювалося, що було стимулювальним фактором освітньої перебудови. Суспільні перетворення вимагали активної державної політики та цілеспрямованого оновлення системи освіти, тому були чітко визначені основні поняття освітньої діяльності нового типу: Державного стандарту освіти, змісту освіти й освітньо-професійної програми, її структурних частин [9], і зміст освіти проголошувався «визначальною складовою реформування освіти» [4], що мало засадниче значення для формування програмового супроводу навчального процесу вищої школи. Важливо було не лише дорівнятися до міжнародних стандартів освіти, а й розвинути національні культурні надбання, адже йдеться про розбудову суверенної України й національну школу в ній. Для цього важливо враховувати «плідність і перспективність спадкоємності тих перетворень і тенденцій, які стимулюють розвиток української культури сьогодні», – переконують вітчизняні культурологи [7, с. 566].

Позитивне значення мало затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (1993 р.), за яким зміст освіти визначався як науково обґрунтована система дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і кваліфікаційних рівнів [9], що визначало методологію формування програмового забезпечення вищої освіти на кожному її рівні. Однак у переліку напрямів базової освіти та кваліфікаційних рівнів у навчальних закладах України (1994 р.) магістр ще не був передбачений [12]. Утім, у новому переліку напрямів та спеціальностей (1997 р.) підготовка магістрів, зокрема педагогічної освіти, була визначена. Стосовно іншомовної освіти магістрів-філологів зазначено спеціальність 8.010103 Педагогіка і методика середньої освіти (із зазначенням загальноосвітніх предметів) [13]. Власне, другий період розвитку іншомовної магістерської освіти в Україні пов'язаний із відновленням та експериментальним підтвердженням у державних закладах вищої освіти.

Третій, *трансформаційний* період розвитку магістерської освіти в Україні охоплює 1998–2005 роки. На основі Положення про освітні кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 року за № 65 підготовка магістрів активно поширюється на всі інші заклади вищої освіти в Україні, що потребує програмово-методичного забезпечення нового покоління. Йдеться передусім про розробку основних «складових системи стандартів вищої освіти: освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця, освітньо-професійної програми фахової підготовки, засобів діагностики рівня якості освітньо-професійної підготовки фахівця» на основі суб'єктно-діяльнісного підходу [14]. Освітні трансформації, принаймні у програмовому аспекті, набувають у цей період послідовного характеру.

Підготовка магістрів була найпомітнішою ознакою європейської спрямованості української вищої освіти, відповідала концептуальним засадам розвитку педагогічної

освіти в Україні та завданням її інтеграції в європейський освітній простір [10]. У документі йшлося також про приведення змісту підготовки фахівців до вимог інформаційно-технологічного суспільства та змін, що відбуваються в суспільній сфері, модернізацію всієї освітньої діяльності. Передбачалася зміна назви напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта й предметних спеціальностей – Педагогіка і методика середньої освіти (із зазначенням загальноосвітніх предметів) – на більш коректні: 0101 Освіта й Мова і література (із зазначенням мови). Європейський вектор розвитку освіти в Україні стверджений 2005 р. підписанням Болонської декларації, яка досі є ціннісним орієнтиром.

У цей період, за свідченням С. Ніколаєнка, «наше суспільство суттєво наблизилося до стану, коли основними цінностями все більшою мірою становляться людський капітал, отримання знань та уміння їх ефективного використання, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках» [8, с. 91]. В авангарді цих процесів, запевняє вчений, мають бути освіта і наука, запровадження нових навчальних програм і технологій навчання, що потребує відповідного фінансування. Суттєво збільшуються, зазначає С. Ніколаєнко, видатки на освіту: порівняно з 2004 роком у 2005 і 2006 роках фінансування збільшилося, відповідно, з 18,3 млрд грн на 25,8 і 33,1 млрд грн, що вказує на значну увагу до освітньої сфери як чинника зростання соціально-економічного потенціалу держави.

Запровадження 2005 р. тестових випробувань вступників до закладів вищої освіти також було потужним стимулом підвищення якості освіти, як загальної середньої, так і вищої, оскільки визначало певний поріг доступу до навчання, який треба було здолати абітурієнту, що є основою якісної вищої освіти.

Четвертий період (2005 р. – дотепер) стосується *стандартизації* освіти в Україні, зокрема й іншомовної магістерської, згідно з європейськими нормами та пов'язаний з підписанням Україною Болонської декларації (2005 р.), розробкою концепції організації підготовки магістрів в Україні (2010 р.), запровадженням Національної рамки кваліфікацій (2011 р.), а також кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (ECTS), що значно активізувало трансформаційні процеси в освіті відповідно до нових реалій, закріплених у законах України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту (2017 р.)».

За Законом України «Про вищу освіту» (1914 р.), магістр – «це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми» [5]. Таким чином, магістерська підготовка, зокрема й іншомовна, здійснюється за освітніми програмами, зміст і структура яких мають відповідати європейським стандартам цього рівня освіти, забезпечувати її належну якість. Національна рамка кваліфікацій виявилася тим документом, на основі якого описані кваліфікаційні рівні фахівців за основними показниками: знаннями, уміннями й навичками, а також здатністю до фахової комунікації з іншими особами та відповідальністю за результати професійної діяльності, спроможністю продовжувати навчання з високим ступенем автономії, що є основою компетентнісного потенціалу кожної особистості [11].

Інтеграційні процеси в освіті є не просто наслідком глобалізації всіх сфер особистого, національного та міжнародного життя, а й служать потужним чинником цивілізаційних перетворень буття людини і суспільства. Визнано, що

«основоположним принципом досягнення результативності діяльності вищої школи та забезпечення високої якості підготовки фахівців є взаємозбалансованість попиту і зусиль суб'єктів ринку освітніх послуг, ринку праці з інтересами і можливостями кожної людини» [8, с. 106].

Іншомовна підготовка магістрів служить вагомим чинником євроінтеграції, не лише виконуючи комунікативну функцію, а й формуючи вторинну мовну особистість, здатну збагнути носія іншого мовного образу світу [16, с. 10]. Освічений громадянин України, знаючи іноземні мови, є суб'єктом успішної навчальної та професійної діяльності, впевнено орієнтується на світовому й національному ринку праці, глибше усвідомлює власні потреби й можливості в адекватному співвідношенні їх з громадськими інтересами. Продуктом магістерської освіти мають бути не стільки мовні знання та мовленнєві вміння, скільки знаюча і вміла особистість, здатна не лише вільно комунікувати в національному та світовому соціумі, а й відповідати на виклики ринкової економіки, орієнтуватися в процесах міжкультурних відносин, підготовлена для розв'язання кризових ситуацій в особистому та громадському житті. Погоджуємося з А. Сбруєвою, що метою освіти в нових реаліях є: «навчити жити разом шляхом формування знань про інших, про їх історію, культуру, традиції, мислення» [17, с. 82], що має методологічне значення для формування змісту освіти, розробки її програмового та навчально-методичного забезпечення.

Отже, історія іншомовної підготовки магістрів-філологів – майбутніх учителів іноземних мов – складає наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття чотири періоди свого становлення:

I період – пропедевтичний (1991–1993 рр.) – характеризується підготовкою суспільства до цивілізаційних процесів та екзистенційних перетворень, зміною типу існування «посттоталітарного суспільства», новими соціоекономічними умовами: запровадженням ринкових відносин, класовим розшаруванням та змагальною ситуацією, усвідомленням необхідності дорівнятися в культурі до розвинутих країн.

II період – підготовчий (1993–1998 рр.) – пов'язаний із процесами глобалізації в умовах становлення ринкових відносин та пристосування до світових норм і правил співжиття, вибором євроінтеграційної стратегії розвитку України задля зростання її економічного і духовного потенціалу. Визначено поняття стандарту освіти, змісту освітньої діяльності, основні параметри освітньо-професійної програми, важливі для реалізації освітньої політики держави у контексті європейського співтовариства. Запровадження магістерської освіти було показником європейського вибору української освіти.

III період – трансформаційний (1998–2005 рр.) – засвідчує стрімкий і послідовний процес освітніх перетворень у напрямі наближення до європейського досвіду. Визначено базові для освіти документи: освітньо-кваліфікаційні рівні, зокрема магістерський, освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців кожного рівня, освітньо-професійні програми, за якими відбувається освітня діяльність, передбачені також відповідні засоби діагностики якості освіти за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем.

IV період – стандартизаційний (2005 р. – дотепер) – означає приведення основних нормативно-правових документів і показників освіти в Україні до європейських норм і вимог Болонського процесу, відповідно до якого розроблена Концепція організації підготовки магістрів (2010 р.), Національна рамка кваліфікацій (2011 р.), запроваджена європейська кредитно-трансферна система вищої освіти

(ECTS), ухвалено закони України («Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.), у яких стверджується євроінтеграційний вибір і визначається стратегія вітчизняної вищої освіти, зокрема на її другому (магістерському) рівні.

Подальші дослідження можуть бути пов'язані з визначенням перспектив магістерської освіти в Україні, зокрема характеристикою програмового і навчально-методичного забезпечення іншомовної підготовки магістрів-філологів протягом кожного з названих періодів цієї статті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батечко Н. Г. Інститут магістратури в Україні: правові засади функціонування. *Педагогіка*. Випуск 203. Том 215. Миколаїв: ЧНУ імені Петра Могили, 2013.
2. Безлюдна В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01; 13.00.04 / Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2018. 514 с.
3. Вітвицька С. С. Системно-історичний аналіз етапів становлення магістратури в Україні та Росії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: ЖДУ, 2006. Вип. 19. С. 69–71.
4. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ: Рад. шк., 1994. 61 с.
5. Закон України «Про вищу освіту». (2014). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
6. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні. Наказ МОН України від 10.02.2010 р. № 99. (2010). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0099290-10#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
7. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навч. посіб. / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. Л. Шевнюк та ін.; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с.
8. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України – початок XXI століття. Київ: Знання, 2006. 253 с.
9. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. Наказ МОН від 02.06.1993 р. № 161. (1993). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
10. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір. Наказ МОН України від 31.12.2004 р. № 998. (2004). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0998290-04#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
11. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. (2011). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
12. Про перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 1994 р. № 325. (1994). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
13. Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507. (1997). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
14. Про порядок розробки складових нормативного та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з вищою освітою. Наказ МОН України від 31.02.1998 р. № 285. (1998). Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0285281-98#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
15. П'ятакова Г. П. Тенденції дидактичної підготовки магістрів-філологів в університетах країн Вишеградської групи: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 496 с.
16. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія. Київ: Генеза, 2012. 224 с.
17. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. 2-ге вид., стер. Суми: Університетська книга, 2004. 320 с.
18. Сидорчук Н. Г. Магістратура: історичні передумови впровадження ступеневої освіти на сучасному

етапі модернізації вітчизняної вищої школи. *Креативна педагогіка / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»*. Житомир, 2017. Вип. 12. С. 49–50.

19. Сисоєва С. О. Освіта як відображення сутності та соціально-економічного розвитку суспільства. *Освітологія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / укладачі: Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О.* Київ: Едельвейс, 2013. С. 36–40.

REFERENCES

1. Batechko, N. H. (2013). Instytut mahistratury v Ukraini: pravovi zasady funktsionuvannia. Pedagogika, issue 203, T. 215. Mykolaiv: ChNU imeni Petra Mohyly [in Ukrainian].
2. Bezliudna, V. V. (2018). Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchyykh pedagogichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (1948–2016 rr.). *Doctor's thesis*. Rivne [in Ukrainian].
3. Vitvytska, S. S. (2006). Systemno-istorychnyi analiz etapiv stanovlennia mahistratury v Ukraini ta Rosii. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Zhytomyr: ZhDU, issue 19, 69–71 [in Ukrainian].
4. Derzhavna natsionalna prohrama “Osvita” (“Ukraina XXI stolittia”). (1994). Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” [Law of Ukraine “On Higher Education”]. (2014). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
6. Pro Kontseptsiuu orhanizatsii pidhotovky mahistriv v Ukraini. Nakaz MON Ukrainy vid 10.02.2010 № 99. (2010). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0099290-10#Text> [in Ukrainian].
7. Zakovych M. M., Ziazun I. A., Shevniuk O. L. ta in. (2009). *Kulturolohiia: ukrainska ta zarubizhna kultura*. M. M. Zakovycha (Ed.). Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
8. Nikolaienko S. M. (2006). *Stratehiia rozvytku osvity Ukrainy – pochatok XX stolittia*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
9. Polozhennia pro orhanizatsiiu navchalnoho protsesu u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. Nakaz MON vid 02.06.1993 № 161. (1993). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Kontseptualnykh zasad rozvytku pedagogichnoi osvity v Ukraini ta yii intehtatsii v yevropeyskyi osvittii prostir. Nakaz MON Ukrainy vid 31.12.2004 № 998. (2004). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0998290-04#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341. (2011). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
12. Pro perelik napriamiv pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu za profesiinym spriamuvanniam spetsialnosti riznykh kvalifikatsiinykh rivniv ta robitnychykh profesii. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 travnia 1994 r. № 325. (1994). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-94-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
13. Pro perelik napriamiv ta spetsialnosti, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka fakhivtsiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh za vidpovidnymy osvitto-kvalifikatsiinyamy rivniamy. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 travnia 1997 r. № 507. (1997). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-97-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
14. Pro poriadok rozrobky skladovykh normatyvnoho ta navchalno-metodychnoho zabezpechennia pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu. Nakaz MON Ukrainy vid 31.02.1998 r. № 285. (1998). Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0285281-98#Text> [in Ukrainian].
15. Piatakova, H. P. (2020). *Tendentsii dydaktychnoi pidhotovky mahistriv-filolohiv v universytetakh krain Vyshehradskoi hrupy*. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
16. Redko, V. H. (2012). *Zasoby formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti u zmisti shkilnykh pidruchnykiv z inozemnykh mov. Teoriia i praktyka*. Kyiv: Heneza [in Ukrainian].
17. Sbruieva, A. A. (2004). *Porivnialna pedagogika*. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].
18. Sydorochuk, N. H. (2017). *Mahistratura: istorychni peredumovy vprovadzhennia stupenevoi osvity na suchasnomu etapi modernizatsii vitchyznianoї vyshchoї shkoly*. *Kreatyvna pedagogika*. Zhytomyr, issue 12, 49–50 [in Ukrainian].
19. Sysioeva, S. O. (2013). *Osvita yak vidobrazhennia sutnosti ta sotsialno-ekonomichnoho rozvytku suspilstva*. *Osvitolohiia: khrestomatii*. Ohneviuk V. O., Sysioeva S. O. (Eds.). Kyiv: Edelweis, 36–40 [in Ukrainian].